

Чумак Сергій Прокопович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри криміналістики,

кандидат юридичних наук,

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ В ІЗОЛЯТОРАХ ТИМЧАСОВОГО ТРИМАННЯ

Одним із особливих видів суспільно небезпечної діяльності становить злочинність в установах виконання покарань. На це негативне соціально-правове явище звертали увагу вчені В. В. Голіна, В. П. Захаров, В. Є. Емінов,

Г. Колб, В. М. Кудрявцев, С. Ю. Лукашевич, С. М. Мирончук, Л. І. Міліщук,

О. В. Старков, вважаючи, що під цими злочинами, слід розуміти лише злочини, вчинені в місцях позбавлення волі особами, які відбувають там покарання. Вчені В. К. Грищук, О. М. Джужа, А. П. Закалюк стверджують, що до цих злочинів необхідно віднести всі злочини, що вчинюються в межах установ виконання покарань (тобто як засудженими, так і персоналом цих закладів). Існують різні підходи по виявленню та розслідуванню злочинів в установах виконання покарань, в тому числі і в слідчих ізоляторах. Але найбільшою проблемою виявлення та розслідування злочинів залишаються злочини, які вчиняються в ізоляторах тимчасового тримання засудженими та затриманими за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення відносно одного до іншого.

Найбільш розповсюдженими злочинами в ізоляторах тимчасового тримання, це злочини проти власності особи та її здоров'я. Рідше вчиняються злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, проти життя, злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, доведення до самогубства.

Згідно наказу МВС України № 638 від 02.12.2008 року ізолятори тимчасового тримання є спеціальними установами для роздільного тримання:

- осіб, затриманих за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення;
- осіб, затриманих на підставі ухвали слідчого судді про дозвіл на затримання з метою приводу;
- осіб, стосовно яких застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на строк до 3 діб (якщо доставляння ув'язнених до слідчого ізолятора (далі - СІЗО) у цей період неможливе через віддаленість або відсутність належних шляхів сполучення, вони можуть утримуватись в ІТТ не більше 10 діб);

Як свідчить практика, з різних причин, режим тримання порушується -- раніше судимих та засуджених тримають в одній камері з особами, які затримані за вчинений злочин вперше.

Важливе місце у вчиненні злочинів посідають мотиви завоювання престижу, авторитету, лідерства, а вже на другому місці матеріальна та інша вигода. Як правило злочини вчиняють раніше судимі та засуджені відносно затриманих за вчинений злочин вперше.

Проблемою виявлення злочинів в ІТТ є те, що потерпілі залякуються, не знають належним чином правила тримання і своїх прав, не впевнені у своїй захищеності, не довіряють адміністрації ІТТ і своєму слідчому і тому бояться звертатися з заявою про вчинений злочин відносно них.

Для недопустимості і виявлення злочинів в ізоляторах тимчасового тримання необхідно при затриманні особи за підозрою у вчиненні злочину скласти передбачені кримінально-процесуальним законодавством протоколи затримання та особистого обшуку не формально, (наприклад у протоколі

обшуку вказується тільки, що вилучено при обшуку) а необхідно більш детально описувати стан зовнішності. одягу і речей затриманого.

Засуджені, які прибули із СІЗО та установ виконання покарань у зв'язку з розглядом справи в суді або проведенням з ними слідчих (розшукових) дій, також повинні підлягати детальному обшуку, а їхні речі – огляду.

Прибулі із СІЗО та установ виконання покарань приховуючи привозять в ізолятори тимчасового тримання заборонені предмети; леза, заточки, наркотики.

Вартові ІТТ, слідчий, повинні звертати увагу, особливо на протязі першої доби тримання затриманого під вартою, або прибулого з СІЗО, що у них змінилося у зовнішності і одязі.

Результати обшуку і огляду речей є основними джерелами інформації і доказів про вчинений злочин.

Слідчий обов'язково повинен, крім свідчень в межах кримінального провадження, цікавитись і станом підозрюваного, встановити довірливі відносини, щоб особа відчула свою захищеність від інших утриманих в однієї камері. Навіть, якщо потерпілий по різних причинах приховує правопорушення відносно нього, а слідчий бачить тілесні ушкодження, відсутність речей, або його речі, одяг у другої особи, то необхідно скласти протокол огляду, визвати лікаря, зафіксувати тілесні ушкодження і всі зміни. Як правило, після такого відношення з потерпілим буде встановлений психологічний контакт і він звернеться з заявою про злочин.

Такі дії слідчого дають можливість не тільки своєчасно викрити злочин, а також мають позитивне значення для кримінального провадження відносно особи, яка тримається під вартою.